

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР УКРАЇНИ

*****

вул. Грушевського, 12/2, Київ, 01008,
тел.: (044) 256 7824, телефакс: (044) 254.0584

До листа Рахункової палати
від 24.09.2018 № 18-2270

ГРИНЕВИЧ Л. М. — скликання
МАРКАРОВІЙ О. С.
СУПРУН У.
РЕВІ А. О.
Головам обласних, Київської міської
держадміністрацій (за списком)

Прошу розглянути, вжити заходів до усунення виявлених порушень та
за результатами поінформувати Рахункову палату і Кабінет Міністрів.

У разі необхідності внести на розгляд Уряду в установленому порядку
відповідні проекти нормативно-правових актів.

КИРИЛЕНКУ В. А.
САЄНКУ О. С.
БОНДАРЕНКУ В. В.
✓ПАЦКАНУ В. В.

ФЕДОРЧУКУ В. Я.

Коблошу В. В. (Поспелову О. О.), Яцук В. В.

Володимир ГРОЙСМАН

РАХУНКОВА ПАЛАТА
Вх. № <u>1819 103-3</u>
« <u>26</u> » <u>10</u> 2018 р.

ДЕПАРТАМЕНТ ДОКУМЕНТООБІГУ ТА КОНТРОЛЮ
СЕКРЕТАРІАТУ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
№ 38383/1/1-18 від 25.10.2018

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

24.09.2018 № 18-2270

На № _____ від _____

Прем'єр-міністру Україна
Гройсману В. В.

Щодо результатів аудиту
використання коштів субвенції
на підтримку дітей з особливими
освітніми потребами

Шановний Володимире Борисовичу!

На засіданні Рахункової палати 11.09.2018 розглянуто та затверджено Звіт про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами і за підсумками його обговорення прийнято рішення.

Згідно з вимогами частини третьої статті 39 Закону України "Про Рахункову палату" надсилаємо відомості у формі рішення Рахункової палати (додається) і просимо поінформувати про вжиті за результатами його розгляду заходи.

Додаток: на 11 арк.

З повагою

Голова

В. В. Пацкан

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 11 вересня 2018 року № 23-1

м. Київ

Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами

Відповідно до ст. 98 Конституції України, ст. ст. 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України "Про Рахункову палату" розглянуто Звіт про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

За результатами розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. Кабінету Міністрів України, Міністерству освіти і науки України (головний розпорядник коштів), обласним та Київській міській державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування, територіальним органам управління освітою та загальноосвітнім навчальним закладам не вдалося з низки причин, переважно через інноваційність проекту національного масштабу щодо запровадження інклюзивно-освітніх послуг в Україні за кращими світовими стандартами, досягти очікуваного результату в рамках освоєння коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затвердженій у державному бюджеті на 2017 рік у сумі 209,5 млн гривень.

Головною ціллю відповідних видатків державного бюджету визначено забезпечення за рахунок субвенції підтримки сліпих дітей та дітей зі зниженим зором, глухих дітей та дітей із зниженим слухом, з тяжкими порушеннями мовлення, із затримкою психічного розвитку, з порушеннями опорно-рухового апарату, з порушенням інтелектуального розвитку, із складними порушеннями розвитку (у тому числі з розладами аутичного спектра), які навчаються у спеціальних та інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти.

За рахунок зазначених коштів у 2017 році мали здійснюватися видатки на проведення додаткових корекційно-розвиткових занять та придбання спеціальних засобів корекції таким дітям, однак у зв'язку з необґрунтованим визначенням і розподілом між місцевими бюджетами субвенції, недостатнім

ефективним управлінням коштами з боку МОН та головних розпорядників коштів на місцях половину цих коштів (111,2 млн грн, або 53 відс.) повернено до державного бюджету невикористаними.

За результатами аудиту використання у семи регіонах коштів субвенції, підданих контролю на загальну суму 11,4 млн грн, встановлено факти порушень законодавства загалом на суму 2,7 млн грн (або 24 відс. перевіреної на місцях суми коштів), у тому числі нецільове використання — 2,6 млн грн), а також неефективного використання коштів на 0,9 млн гривень.

Головними причинами зазначеного є: недосконалість нормативно-правового забезпечення використання коштів субвенції; планування субвенції за відсутності належних обґрунтувань її обсягів; необ'єктивний розподіл коштів субвенції між місцевими бюджетами; недотримання вимог законодавства; відсутність належного внутрішнього контролю та аудиту за використанням бюджетних коштів у відповідних регіонах.

У той же час Верховній Раді України і Кабінету Міністрів України з початку впровадження відповідної субвенції вдалося сформулювати відповідний вектор державної політики і почати її поетапну реалізацію на практиці.

Під час проведення аудиту Кабінетом Міністрів України, зокрема, публічно проголошено 03.09.2018 офіційну позицію про пріоритетність інклюзивної освіти та необхідність створення інклюзивно-освітнього середовища (<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2529673-inkluzivna-osvita-e-prioritetom-dla-iradci-grojsman.html>), що відбиває зміст основних аудиторських висновків.

2. Кабінетом Міністрів України в цілому забезпечено нормативно-правове та організаційне врегулювання використання коштів субвенції, у той же час аудитом встановлено низку недоліків (прорахунків), які не сприяли обґрунтованому плануванню коштів у державному бюджеті, розподілу їх між місцевими бюджетами та законному й ефективному використанню на місцях.

2.1. Кабінетом Міністрів України постановою від 14.02.2017 № 88 затверджено Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами (далі — Порядок надання субвенції № 88), окремі положення яких зумовили невикористання коштів та повернення їх до державного бюджету. Зокрема, до напрямів використання дослідженої субвенції включено видатки на надання корекційно-розвиткових послуг, які надаються також за рахунок освітньої субвенції, що призвело до подвійного фінансування зазначених статей витрат.

У частині розподілу коштів між місцевими бюджетами в Порядку надання субвенції № 88 передбачено єдиний критерій (кількість дітей з особливими освітніми потребами) без урахування інших параметрів, які впливають на обсяг фінансового ресурсу, зокрема, таких показників, як ступінь тяжкості порушень розвитку дитини; критерії Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ); відмінність між кількістю годин корекційно-розвиткових занять, які проводяться з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дитини;

кількість спеціальних класів; індивідуальне визначення для кожної дитини видів і кількості занять; кількість дітей, які прийдуть на навчання з 1 вересня.

У Порядку надання субвенції № 88 передбачено ставки оплати праці фахівців, які мали надавати відповідні корекційні послуги дітям, у розмірі, який до двох разів менше, ніж у інших педагогічних працівників, що створило нерівні умови та відсутність мотивації до влаштування на цю посаду.

2.2. В Бюджетному кодексі України не передбачено норми щодо збереження на рахунках відповідних місцевих бюджетів на кінець бюджетного періоду залишків коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами і можливості їх використання в наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення. Як наслідок, протягом 2017/2018 навчальних років не забезпечено безперервності надання дітям корекційно-розвиткових занять, оскільки кошти відповідно до вимог бюджетного законодавства вкінці 2017 року повернулися до державного бюджету.

3. Планування коштів субвенції у державному бюджеті на 2017 та 2018 роки МОН, як головним розпорядником коштів, не здійснювалося, а обсяги затверджувалися в законах про держбюджет, що порушує вимоги Бюджетного кодексу України.

МОН не має обірунтованих розрахунків обсягів потреби у коштах субвенції. Передбачені в законах про держбюджет на відповідні роки обсяги субвенції фактично доводилися Мінфіном без координації з МОН, що створило додаткові ризики стосовно об'єктивності планових показників та потенційної результативності використання коштів державного бюджету.

Законами України про держбюджет на 2017 і 2018 роки субвенція затверджена в обсягах 209,5 і 504,5 млн грн відповідно. Розподіл субвенції між місцевими бюджетами на 2017 рік затверджено в законі про держбюджет із розрахунку 23 тис. грн на одну дитину; на 2018 рік – у постанові Кабінету Міністрів України із розрахунку 24,3 тис. грн на одну дитину.

Як свідчить аудит, закладеного в держбюджет ресурсу на 2017 рік, з огляду на середні значення кількості годин занять на тиждень та ставку погодинної оплати фахівців, у цілому було достатньо для надання корекційно-розвиткових послуг. Водночас передбаченого в держбюджеті ресурсу для придбання спеціальних засобів корекції (в середньому 8 тис. грн на одну дитину), за умов дотримання визначеного переліку спеціальних засобів корекції, недостатньо для забезпечення дитини такими засобами в повному обсязі на один рік. Адже вартість портативного комп'ютера становить близько 15 тис. грн, а брайлівського дисплею фірми Braillino 20 – 37,7 тис. гривень. Наявність в Порядку надання субвенції № 88 норми щодо можливості придбання корекційних засобів для спільного користування дітьми з особливими освітніми потребами лише частково вирішує це питання.

При цьому визначення реальної вартості корекційно-розвиткових занять ускладнюється тим, що МОЗ (в. о. Міністра У. Супрун) не забезпечив своєчасного перекладу українською мовою Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я, а МОН (генеральний

директор Директорату інклюзивної та позашкільної освіти Самсонова Д. С.) спільно з Мініном, МОЗ, Мінсоцполітики та іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади, у зв'язку з цим, – розроблення і затвердження протягом II кварталу 2018 року методичних рекомендацій використання МКФ для фінансових розрахунків вартості психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять, що передбачено пунктом 4 Плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1008-р.

4. Недосконалість порядку використання коштів субвенції, несвоєчасний розподіл коштів між місцевими бюджетами, подвійне (з двох джерел) фінансування оплати праці педагогічних працівників, які проводять корекційно-розвиткові заняття, відсутність у достатній кількості фахівців, які можуть проводити такі заняття, не сприяли повноті освоєння коштів державного бюджету, призвели до невикористання та повернення до державного бюджету 111,2 млн грн, а також створили ризик невикористання у 2018 році та повернення до державного бюджету 100 млн гривень.

4.1. Відповідно до розпису державного бюджету на 2017 рік субвенція передбачалася з початку року. Фактично порядок та умови надання субвенції набрали чинності з 28.02.2017, а кошти почали надходити на рахунки місцевих бюджетів у березні. За результатами першого півріччя 2017 року Вінницька, Закарпатська, Миколаївська, Одеська, Харківська, Хмельницька області і м. Київ зовсім не використовували кошти субвенції, а Житомирська, Запорізька, Львівська, Тернопільська, Херсонська області використали їх в обсязі менше 5 відс. від надходжень.

У Вінницькій області кошти субвенції на сесії облради протягом I–II кварталів 2017 року між місцевими бюджетами не були розподілені. Миколаївською облрадою рішення про розподіл коштів прийнято 27.04.2017, Хмельницькою – 24.05.2017, Одеською – 16.06.2017, або через 2–4 місяці після набрання чинності Порядком надання субвенції № 88.

За таких темпів розподілу коштів та їх використання (як встановлено аудитом) практично на оплату корекційно-розвиткових занять 68,5 млн грн до кінця 2017 року не могли бути використані.

4.2. У результаті передбачення МОН у Формулі розподілу освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 114) показників кількості учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ), у складі освітньої субвенції на оплату праці педагогічних працівників, які викладають в ЗНЗ, враховано на 2017 рік видатки на учнів з особливими освітніми потребами, за розрахунками, у сумі 99,8 млн гривень. Відтак у більшості регіонів України корекційно-розвиткові заняття з учнями з особливими освітніми потребами у першій половині 2017 року, а в деяких регіонах – протягом усього 2017 року, проводилися педагогічними працівниками, які були введені до штату закладів загальної середньої освіти і протарифіковані на весь 2016/2017 навчальний рік і оплата праці яких

здійснювалась за рахунок освітньої субвенції. Як наслідок, керівники навчальних закладів не використовували кошти дослідженої субвенції.

4.3. З метою усунення наслідків невикористання коштів субвенції у II півріччі 2017 року МОН підготовлено проект постанови про внесення змін до Порядку надання субвенції № 88, в якому передбачено дозвіл невикористані протягом січня–серпня 2017 року кошти субвенції спрямовувати на придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку. Такі зміни затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 863 (набула чинності 18.11.2017), однак навіть вжиття таких заходів не забезпечило використання коштів у повному обсязі, оскільки вимагало проведення процедур публічних закупівель, які потребують часу, а до кінця року залишалося менше 1,5 місяця.

4.4. Оплата за проведення корекційно-розвиткових занять є нижчою від середньої заробітної плати педагогічних працівників, що не сприяє залученню фахівців на таку роботу. Так, аналізом забезпечення шкіл м. Дніпра спеціалістами для проведення корекційно-розвиткових занять встановлено, що у 13 школах (26 відс.) із 50 шкіл з інклюзивними класами, де навчається 23 дитини, такі заняття не проводилися із-за відсутності таких фахівців, як дефектологи, логопеди, психологи, тифлопедагоги.

З урахуванням положень законодавства заробітна плата відповідного фахівця (дефектолога, логопеда), який надає корекційно-розвиткові послуги, за розрахунками, становить 3,9 тис. грн на місяць. Для порівняння, в приватному секторі оплата праці такого фахівця коливається від 5 до 16 тис. грн на місяць. При цьому середній розмір заробітної плати педагогічних працівників у 2017 році становив 6,3 тис. грн на місяць, або на 62 відс. більше, ніж заробітна плата фахівців з надання корекційно-розвиткових послуг.

4.5. Із перерахованих з державного бюджету до місцевих бюджетів у січні–чераші 2018 року коштів субвенції в сумі 252,2 млн грн використано 33,1 млн грн, або лише 13,1 відсотка. Однією з причин зазначеного є затвердження розподілу коштів постановою Кабінету Міністрів України в кінці лютого 2018 року, а не законом про держбюджет, який набрав чинності 01.01.2018. Крім того, низкою обласних державних адміністрацій не забезпечено своєчасного розподілу коштів субвенції між місцевими бюджетами. Так, у Миколаївській області кошти субвенції в сумі 6 млн грн у I півріччі 2018 року взагалі не використовувалися, оскільки розподіл зазначеної субвенції між місцевими бюджетами затверджено розпорядженням Миколаївської облдержадміністрації (голова Савченко О. К.) лише 18.06.2018, або через чотири місяці після набрання чинності (23.02.2018) постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 88, якою затверджено розподіл коштів субвенції між регіонами. Рівень використання коштів в інших областях коливався від 3,5 відс. (м. Київ) до 45,9 відс. (Кіровоградська область).

Враховуючи тенденцію використання коштів, існує високий ризик повернення до держбюджету у 2018 році щонайменше 100 млн грн коштів субвенції.

Крім того, у Формулі розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, яка діє у 2018 році (затверджена постановою Кабінету Міністрів

України від 27.12.2017 № 1088), передбачено врахування кількості учнів з особливими освітніми потребами, які здобувають загальну середню освіту у спеціальних класах закладів загальної середньої освіти.

Таким чином, у 2018 році продовжується подвійне фінансування заходів із навчання дітей з ООП, які здобувають освіту у спеціальних класах ЗНЗ, за рахунок освітньої субвенції та субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

Отже, інклюзивно-освітні послуги запроваджено в Україні без належно проведеного МОН цілеспрямованого дослідження нормативно-прикладного характеру (із залученням Національної академії медичних наук, Національної академії педагогічних наук України, Академії фінансового управління тощо) а урахуванням кращого світового досвіду з відповідних питань, що дозволило б уникнути системних помилок і прорахунків, які негативно відбиваються на дітях з особливими освітніми потребами, членах їх родин, викладачах, а також на результатах використання коштів державного бюджету. Так, для прикладу, в Італії у 1972 році проведено освітню реформу, результатом якої стала державна підтримка здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами. На сьогодні в Італії понад 90 відс. дітей з особливостями психофізичного розвитку здобувають освіту в закладах загального типу. Шведська модель інклюзивної освіти взагалі не передбачає спеціальних шкіл.

5. Розпорядниками коштів на місцях у Дніпропетровській, Донецькій, Київській, Полтавській, Херсонській областях через неналежне управління коштами субвенції, відсутність налагодженої системи внутрішнього контролю і аудиту не забезпечено повною мірою законного (2,7 млн грн, або 24 відс.) та ефективного (6,9 млн грн, або 8 відс.) використання коштів субвенції, спрямованих цим регіонам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

Зокрема, факти порушень законодавства та неефективного використання коштів субвенції встановлено відповідно на суму: по Дніпропетровській області – 1257,6 і 148,2 тис. грн, Донецькій – 1423,3 і 104,7 тис. грн, Київській – 13,0 і 388,3 тис. гривень. У Полтавській і Херсонській областях встановлено факти неефективного використання коштів на суму 150,6 і 87,1 тис. грн відповідно.

5.1. Так, унаслідок спрямування коштів субвенції на цілі, що не відповідають бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України, замість оплати видатків за проведення (надання) додаткових корекційно-розвиткових занять (послуг) фахівцями із числа працівників закладу загальної середньої освіти чи додатково залученими фахівцями на оплату праці з нарахуваннями інших фахівців ЗНЗ, які не надавали корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами, відділом освіти Добропільської міської ради Донецької області (начальник Кальченко І. В.) та відділом освіти виконкому Довгинцівської районної в місті ради (м. Кривий Ріг Дніпропетровської області) (начальник Лопатнюк О. М.) допущено нецільове використання бюджетних коштів на суму 1423,3 тис. грн (травень–грудень 2017 року – 1165,6 і травень 2018 року 257,7 тис. грн) і 1136,9 тис. грн (червень 2017 року), що відповідно до пункту 24 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства.

Таким чином, дії начальників Кальченко І. В. та Лопатнюка О. М. мають ознаки кримінальних правопорушень, зміст і міра відповідальності за які передбачена частиною першою статті 210 Кримінального кодексу України "Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням".

На вимогу територіального управління Рахункової палати по Донецькій та Луганській областях (у м. Донецьк) відділом освіти Добропільської міської ради в Донецькій області зазначене порушення усунено в повному обсязі (1423,3 тис. грн) шляхом відновлення фінансовим управлінням Добропільської міської ради касових видатків субвенції за рахунок відповідних коштів освітньої субвенції.

Територіальним управлінням Рахункової палати по Дніпропетровській та Запорізькій областях (у м. Дніпро) в червні 2018 року направлено до відділу освіти виконкому Довгинцівської районної в місті ради вимогу про невідкладне усунення цього порушення. Станом на серпень 2018 року 1136,9 тис. грн до державного бюджету не відшкодовано.

5.2. Аналіз інформації про використання коштів субвенції в Київській області та м. Києві, проведений територіальним управлінням Рахункової палати по м. Києву, Київській, Черкаській та Чернігівській областях (у м. Київ), засвідчив, що у 2017 році та I півріччі 2018 року в Білоцерківському, Броварському, Згурівському, Макарівському районах, Тетіївській ОТГ, містах Буча і Бориспіль Київської області та Голосіївському районі м. Києва за проведені фахівцями 8454 додаткових корекційно-розвиткових заняття, з урахуванням положень Порядку надання субвенції № 88, мали витратити 459,9 тис. грн, а фактично видатки становили 1341,9 тис. грн, тобто є ознаки безпідставного витрачання коштів субвенції, за розрахунками, на суму 882,0 тис. гривень.

Крім того, результати аналізу засвідчили, що відділами освіти Поліської (начальник Красногорцева Н. В.), Іванківської (начальник Дегтяр В. В.), Кагарлицької (начальник Омельченко Н. О.) районних держадміністрацій Київської області на придбання спеціальних засобів корекції у 2017 році використано 315,0 тис. гривень. Однак корекційно-розвиткові заняття закладами освіти в Поліському районі у 2017 році та I кварталі 2018 року взагалі не проводилися у зв'язку з відсутністю фахівців. В Іванківському і Кагарлицькому районах у 2017 році надано мінімальні послуги з проведення корекційних занять. Таким чином, є ознаки неефективного (нерезультативного) використання коштів субвенції в загальній сумі 315,0 тис. грн, оскільки придбані спеціальні засоби корекції не застосовувались у навчальному процесі дітей з особливими освітніми потребами.

Аналіз інформації департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київської міськдержадміністрації засвідчив, що управліннями освіти Оболонської, Шевченківської, Печерської, Дніпровської районних у м. Києві державних адміністрацій використано 1983,5 тис. грн коштів субвенції на придбання спеціальних засобів корекції, які фактично не використовуються в

навчальному процесі для дітей з особливими освітніми потребами, що свідчить про наявність ознак неефективного (нерезультативного) використання коштів субвенції.

5.3. Придбане за рахунок субвенції Управлінням освіти і науки Білоцерківської міської ради (начальник Петрик Ю. Ф.) спеціальне обладнання на суму 184,6 тис. грн, відділом освіти виконкому Довгинцівської районної в місті ради (м. Кривий Ріг Дніпропетровської області) (начальник Лопатнюк О. М.) окремі засоби навчання для шкіл № 94 і № 130 на суму 55,6 тис. грн, Білоцерківською загальноосвітньою школою I–III ступенів № 5 Білоцерківської міської ради Київської області (Садаєва О. І.) меблі та обладнання на суму 203,7 тис. грн, Херсонською загальноосвітньою школою I–III ступенів № 4 Херсонської міської ради (директор Місюченко С. І.) кольоровий принтер вартістю 5,9 тис. грн не використовуються (перебувають у запакованому вигляді), або використовуються не за призначенням.

Отже, використання виділених коштів субвенції в багатьох випадках не є результативним, не забезпечує досягнення запланованих цідей.

6. Виділення з державного бюджету цільових коштів субвенції на підтримку дітей з особливими освітніми потребами забезпечило певний позитивний соціальний ефект, а саме значне підвищення за останній рік показників влаштування дітей в інклюзивні та спеціальні класи ЗНЗ (з 8 тис. дітей у 2015/2016 навчальних роках до 13 тис. дітей у 2017/2018 роках). Однак до системи інклюзивної освіти залишається незалученою значна кількість дітей, які навчаються у спеціальних школах (школах-інтернатах) для дітей з вадами розвитку (40 тис. учнів).

Основними причинами зазначеного є спрямування коштів субвенції загальноосвітнім навчальним закладам за відсутності створення належних умов інклюзивного освітнього середовища. Зокрема, більшість будівель та приміщень ЗНЗ не пристосовані для навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Так, на початок 2017/2018 років в Україні було 16060 закладів загальної середньої освіти. З них організовано безперешкодний доступ учнів з інвалідністю до першого поверху у 12310 (77 відс.), до другого – 66 (0,4 відс.), до третього – 22 (0,14 відс.) закладах загальної середньої освіти. Завдання забезпечення безперешкодного доступу до будівель ЗНЗ покладено на органи місцевого самоврядування.

Приміщення окремих шкіл не відповідають гігієнічним вимогам до їх облаштування в частині наявності спеціальних кабінетів для проведення корекційно-розвиткових занять для дітей. Це пов'язано з тим, що вимоги до ЗНЗ, в яких мають навчатися діти з особливими освітніми потребами, відмінні від тих, які передбачені для звичайних шкіл.

Крім того, спрямування коштів субвенції безпосередньо навчальному закладу без закріплення відповідного ресурсу за принципом "гроші ходять за дитиною" не сприяє досягненню відповідного ефекту, оскільки, як засвідчили результати аудиту, третина коштів субвенції використовується не за призначенням, а потреби дітей залишаються незадоволеними. Зазначені факти свідчать про необхідність негайного реагування та запровадження Кабінетом Міністрів України, МОН спільно з незалежними експертами, Мінфіном, МОЗ, Мінсоцполітики, обласними та Київською міською

державними адміністраціями, розпорядниками коштів на місцях ефективного механізму управління коштами та контролю за їх використанням.

Отже, МОН разом із незалежними експертами має принципово відстоювати позицію програмно-цільового фінансування цього вкрай важливого для держави соціального проекту національного масштабу з урахуванням інфраструктурних, нормативно-правових та інших системних аспектів.

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами затвердити.

2. Про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами поінформувати Верховну Раду України (з направленням рішення Рахункової палати до Комітету Верховної ради України з питань науки і освіти).

3. Рішення про результати аудиту надіслати Уповноваженому Президента України з прав дитини.

4. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України та рекомендувати:

- внести зміни до пункту 12 Заходів щодо ефективного та раціонального використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 710, в яких передбачити дозвіл на підготовку проекту нової державної цільової програми підтримки дітей з особливими освітніми потребами;

- розробити та затвердити державну програму підтримки дітей з особливими освітніми потребами, метою якої має стати вирішення не лише питань надання корекційно-розвиткових послуг та забезпечення спеціальними засобами корекції, але й утворення необхідної профільної інфраструктури з адаптованим системним інклюзивно-освітнім середовищем;

- внести зміни до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88, якими передбачити:

- серед критеріїв розподілу коштів між місцевими бюджетами врахування ступеня тяжкості порушень розвитку дитини та критеріїв Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я;

- надання дозволу у 2018 році кошти субвенції, що не використані протягом січня-серпня поточного року, спрямувати на придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку;

- переглянути Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88, та Формулу розподілу освітньої субвенції, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1088, на предмет усунення подвійного спрямування коштів на оплату освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються у спеціальних класах загальноосвітніх навчальних закладів;

- передбачити при підготовці проекту закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» розподіл коштів субвенції з державного бюджету між обласними бюджетами та міським бюджетом міста Києва на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами;

- переглянути умови оплати праці фахівців, які надають корекційно-розвиткові послуги, на предмет відповідності ставки погодинної оплати праці ставці оплати праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

5. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати Міністерству освіти і науки України та рекомендувати забезпечити:

- розроблення із залученням незалежних експертів з інклюзивної освіти та заінтересованих центральних органів виконавчої влади (Мінфіну, МОЗ, Мінсоцполітики) методичних рекомендацій з використання Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я для проведення фінансових розрахунків вартості корекційно-розвиткових занять та забезпечення об'єктивного визначення обсягу субвенції у державному бюджеті, а також поділу дітей за ступенями тяжкості порушень психофізичного розвитку з урахуванням МКФ;

- після завершення процесу створення інклюзивно-ресурсних центрів та початку належного їх функціонування покласти на них функції розпорядників коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами з внесенням відповідних змін до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88.

6. Рішення Рахункової палати направити Київській обласній державній адміністрації та Київській міській державній адміністрації і рекомендувати перевірити факти безпідставної виплати за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами заробітної плати педагогічним працівникам, з притягненням до встановленої законом відповідальності посадових осіб зазначених установ, які не забезпечили належне використання коштів державного бюджету, а також факти використання придбаних спеціальних засобів корекції не за призначенням та вжити необхідних заходів для їх усунення.

7. Рішення Рахункової палати направити управлінню освіти і науки Білоцерківської міської ради, відділу освіти виконкому Довгинцівської районної в місті ради, Білоцерківській загальноосвітній школі

I-III ступенів № 5 Білоцерківської міської ради Київської області, Херсонській загальноосвітній школі I-III ступенів № 4 Херсонської міської ради та рекомендувати забезпечити використання придбаних спеціальних засобів корекції для дітей з особливими освітніми потребами за призначенням.

8. Відповідно до пункту 1 частини першої статті 117 та частини першої статті 118 Бюджетного кодексу України оголосити попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства відділу освіти виконкому Довгинцівської районної в місті ради з вимогою усунути порушення бюджетного законодавства із направленням рішення Рахункової палати.

9. Поінформувати Генеральну прокуратуру України про виявлені ознаки кримінального правопорушення.

10. Оприлюднити рішення Рахункової палати, результати його розгляду об'єктами контролю та Звіт на офіційному веб-сайті Рахункової палати, в засобах масової інформації та оголосити на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти.

11. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника Голови Рахункової палати Майснера А. В.

Голова Рахункової палати

В. В. Пацкан